

FREDESBORG
KOMMUNE

Kortlægning af kulturmiljøer

2014

04: Krogerup

FRIKOMMUNE
-FRISAT OFFENTLIG SEKTOR

Kolofon

Udgivet november 2014

Udgivet af

Fredensborg Kommune
Center for Plan og Miljø
Fredensborg Kommune
Egevangen 3B | 2980 Kokkedal

www.fredensborg.dk

Udarbejdet af

COWI A/S og NIRAS A/S

Kortlagte kulturmiljøer 2014

- 01 - Slotsbyen
- 02 - Asminderød
- 03 - Gl. Humlebæk og Gl. Humlebæk Havn
- 04 - Krogerup
- 05 - Gl. Strandvej/Kystvej
- 06 - Humlebæk Stationsområde
- 07 - Studiebyen i Humlebæk
- 08 - Sletten
- 09 - Nivaagaard og teglværkerne
- 10 - Bebyggelse ved Nivå Station og villakvarteret ved Vinkelvej
- 11 - Nivåvænge og Åtoften
- 12 - Brønsholmsdal og Egedal
- 13 - Jellerød Parkvej
- 14 - Et udsnit af Kokkedal
- 15 - Grønholt
- 16 - Langstrup
- 17 - Gunderød
- 18 - Karlebo inkl. ejerlav
- 19 - Kongevejen
- 20 - Parforcevejene

Indholdsfortegnelse:

Hvad er SAVE?	3
Hvad er kortlægning af kulturmiljøer?	3
Kort over afgrænsning af kulturmiljøet ved Krogerup	4
Identifikation	5
Bærende værdier og sårbarhed	5
Natur/kulturgrundlag	7
Udviklingshistorie.....	8
Rumlige og arkitektoniske hovedtræk	9

Hvad er SAVE?

SAVE (Survey of Architectural Values in the Environment) er en metode til at kortlægge, registrere og vurdere bevaringsværdier i bymiljøer og bygninger. Den engelske titel illustrerer, at systemet blev udviklet som en almen byarkitektonisk undersøgelsesmetode, der også kunne finde anvendelse uden for landets grænser. Udviklingen af SAVE-systemet blev igangsat af Planstyrelsen i 1987 med forsøgsregistrering i Præstø, Suså og Fladså kommuner og fortsættelse i 1988 i Roskilde, Nakskov og Esbjerg kommuner. På baggrund af disse forsøg udvikledes det egentlige SAVE-system, der blev taget i brug i 1991 og efterfulgt af den første SAVE-vejledning fra 1992.

SAVE-systemet blev udviklet for at kortlægge bygninger og bymiljøer i en hel kommune ad gangen. Det vil sige en vurdering af alle enkeltbygninger opført før 1940 samt en registrering af bebyggede miljøer i byen og på landet, de såkaldte bebyggede strukturer. Formålet med SAVE-undersøgelserne var at danne grundlag for, at bevaringsværdierne kunne optages i lokalplaner og kommuneplaner. Og gennem atlasarbejdet, at skabe bred forståelse for kommunens byarkitektoniske kvaliteter hos borgere, foreninger, politikere og embedsfolk.

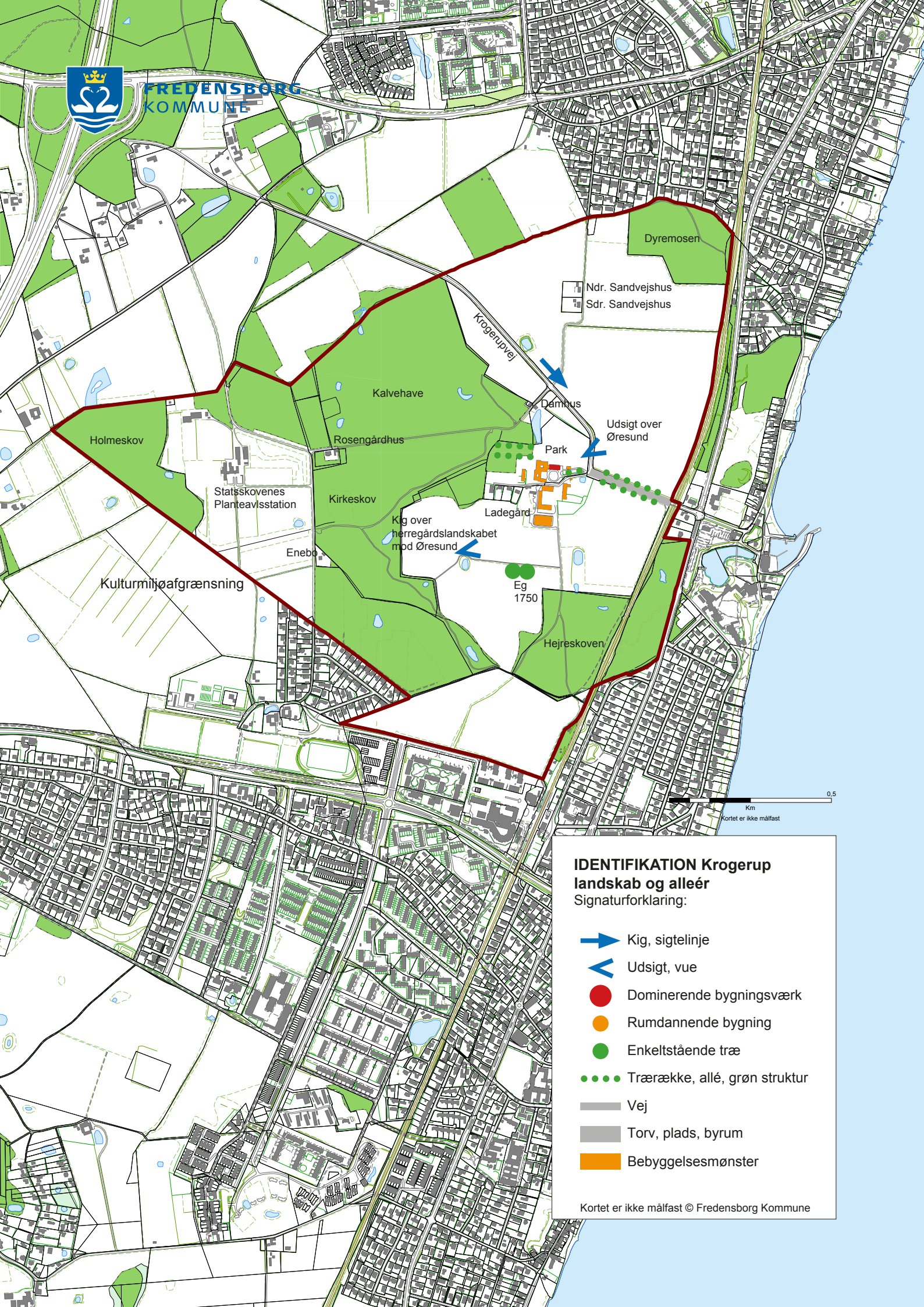
Hvad er kortlægning af kulturmiljøer?

Formålet med SAVE-kortlægning af de bebyggede strukturer/kulturmiljøer, er at etablere et grundlag for lokalplanlægning eller anden helhedsorienteret områdeplanlægning, der tager udgangspunkt i de eksisterende landskabelige, kulturhistoriske og arkitektoniske kvaliteter og i de enkelte bebyggelsesmiljøers karakter eller særpræg.

Begrebet "bebygget struktur" dækker over sammenhængende bebyggelser, der kan rumme en eller flere delstrukturer – fra købstæder, forstæder, landsbyer, stationsbyer, husmandsudstyknings-, stok- og rækkehusbebyggelser til herregårds- og industrianlæg og havneområder. Kortlægningen af de bebyggede strukturers kvaliteter sker efter en overordnet systematik, som er beskrevet i Kulturarvsstyrelsens vejledning for 'SAVE, Kortlægning og registrering af bymiljøers og bygningers bevaringsværdi'.

FREDENSBORG
KOMMUNE

IDENTIFIKATION Krogerup landskab og alleér

Signaturforklaring:

- Kig, sigtelinje
- Udsigt, vue
- Dominerende bygningsværk
- Rumdannende bygning
- Enkelstående træ
- Trærække, allé, grøn struktur
- Vej
- Torv, plads, byrum
- Bebyggelsesmønster

Kortet er ikke målfast © Fredensborg Kommune

Identifikation

Navn: Krogerup

Tema: Herregård; Herregårdslandskabet; Kongernes Nordsjælland

Periode: 1700-1900

Fortælling:

Krogerup er med sit herregårdslandskab en dominerende faktor i kystlandskabet ved Gl. Humlebæk. Krogerup og det omgivende landskab fortæller om herregården, landbrugsdriften, de private skove, planteavl og højskolen af lidt nyere dato. Samtidig er Krogerup som herregård lidt af en undtagelse i det nordsjællandske område, som ellers helt var domineret af krongods.

Afgrænsning:

Området omfatter selve Krogerup herregård og det omkringliggende herregårdslandskab. Kulturmiljøet omfatter også skovene omkring Krogerup, herunder Holmeskov, Kirkeskov, Kalvehave, Hejreskoven og Dyremosen. Arealet syd for Hejreskoven er medtaget, da dette areal omfatter et karakteristisk læhegn langs Humlebækken og overgang til den senere bymæssige bebyggelse. Afgrænsningen ligger sig således tæt op ad oversigtskortet fra 1818 over Krogerup som fremgår øverst til venstre på side 9.

Bærende værdier og sårbarhed

Bærende værdier beskriver de grundlæggende strukturer, som skal bevares for at områdets karakter og fortælling kan sikres.

De bærende værdier afspejler områdets tilblivelse og centrale funktioner, og omfatter Krogerup, parken omkring Krogerup, herunder særligt alléerne, de gamle egetræer, de store ubrudte landskabsflader i sammenhæng med skovene i området.

Mindre betydende værdier, som afspejler den senere udvikling i området, er Statsskovenes Planteavlsstation og de nye højskolebygninger sydvest for Krogerup.

Sårbarhed:

Sårbarhed beskriver ændringer, som umiddelbart vil være sandsynlige i området, og som vil skade de bærende værdier.

Krogerupskovene og Krogerup er statsejet ejendom og ikke umiddelbart truede. Hovedbygningen er fredet. Krogerup anvendes i dag som højskole, mens avlsgården drives som butik med en variation af gårdsalg og forskellige publikumsrettede aktiviteter. Dermed er opretholdelsen af herregårdslandskabet omkring Krogerup Avlsgård sårbar over for nye funktioner og bebyggelse som følge af højskoleaktiviteten og de publikumsrettede aktiviteter.

Beplantningen langs Humlebækken syd for Hejreskoven ses som et tydeligt spor i landskabet.

De særlige bevaringsværdige bygninger i området, herunder Enebo og Damhus er alle statsejede og har en høj bevaringsværdi, og vurderes derfor ikke som særligt sårbare.

Egetræer fra 1750 syd for Krogerup. Kilde: Naturstyrelsen, Krogerup og Humlebæk, Vandreture nr. 113.

Muligheden for at opleve Krogerup er gode, da både højskole og de publikumsrettede aktiviteter inviterer til besøg. Dog fremstår parken omkring Krogerup i dag mere som en privat have, end en park. En yderligere privatisering af parken vil svække offentlighedens mulighed for at opleve Krogerup som herregård. Parken trænger til pleje og fornyelse, så bl.a. den smukke Allé vest for Krogerup igen kan træde tydeligt frem. Parkens

tidligere struktur med gangstier og afgrænsede felter er ikke længere aflæselig. Det er alene store træer af forskellige art, der i dag står tilbage.

Allé vest for Krogerup.

Parken er åben for alle og bærer også præg af stedets lange historie med flere sjældne og gamle træer samt mindesten og statuer.

Generelt er adgangen til Krogerupskovene sikret ved stier i området, hvor man til fods kan opleve det åbne herregårdslandskab, som er omkranset af karakteristiske skovbryn.

I parken findes skulpturer mellem de mange træer.

Natur/kulturgrundlag

Beskriver det grundlag, som kulturmiljøet er opstået i (for landsbyer o.lign. vil det være naturgrundlaget, mens det for eksempelvis forstadsområder o.lign. vil være den forudgående bebyggelsesmæssige kontekst).

Naturgrundlaget er en let kuperet, overvejende leret moræneflade. Området har formodentlig tidligere haft karakter af overdrev, hvad beliggenheden af enestegården Krogerup ved kysten tyder på.

Et af de gamle allétræer fra Krogerup til kroen.

Udviklingshistorie

Beskriver i hovedtræk den udvikling, som har ledt frem til kulturmiljøets nuværende fremtræden, med fokus på de aspekter, som har betydning for den fysiske og strukturelle udvikling.

Krogerup

Krogerup blev dannet i slutningen af 1500-tallet ved en sammenlægning af en række mindre bøndergårde (nævnes ifølge Trap Danmark første gang i starten af 1500-tallet som "Krwwerup"). Da ridefogeden og "frihedskæmperen" Hans Rostgaard i 1656 giftede sig til Krogerup, påbegyndtes bondegårdens mere glørværdige historie. Således gav Kong Frederik d. III ham i 1661 - som belønning for hans indsatser i krigen mod svenskerne i 1658-60 - kongeligt skøde på Krogerup som "evindeligt ejendom for sig og sine arvinger med adelig frihed". Herved blev ejendommen en hovedgård med adelsprivilegier.

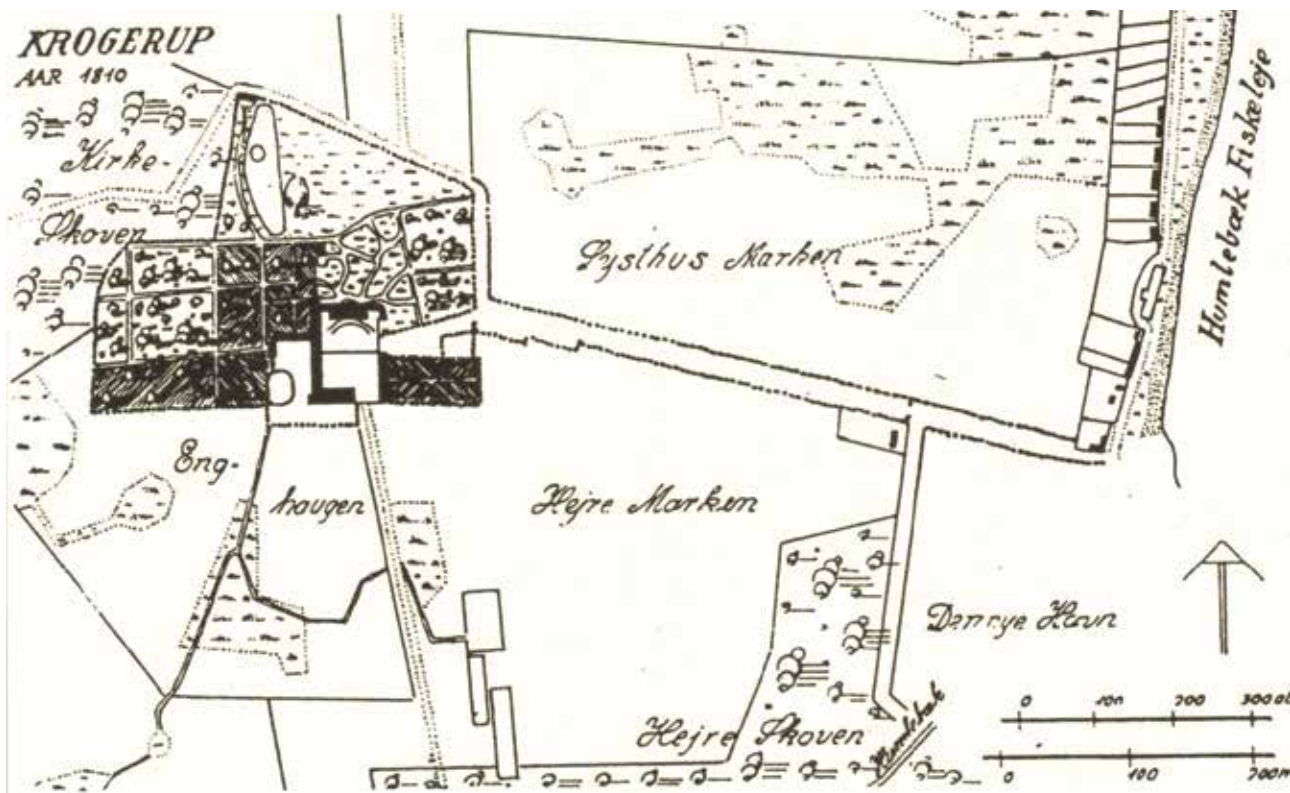
Den beskedne bindingsværksgård blev i årene 1772-76 delvis nedrevet og erstattet af en hvid nyklassicistisk bygning, som senest er blevet forhøjet med en etage i 1837. Derved var bondegårdspræget en saga blot. I 1804 fik slægten efter Rostgaard tilladelse til at sælge ejendommen. Senere i 1810 blev den videresolgt til handelsmand og konferensråd Constantin Brun, hvis slægt beholdt Krogerup helt frem til 1942, hvor statens jordlovsudvalg købte gården. I nogle år herefter blev hovedbygningen benyttet af Kystpolitiet til politiskole, indtil den tyske værnemagt i september 1944 satte det danske politi ud af spillet. Tyskerne oprettede derefter en skole på Krogerup.

Efter krigen oprettedes højskolen, og det daværende statsskovdirektorat overtog driften af skoven og landbrugsjordene med tilhørende avlsbygninger og mejeri.

Ejendommen omfattede tidligere Humlebæk Kro, Kølles Gård, den langt overvejende del af husene i Humlebæk Fiskerleje, samt forstranden og et antal huse i Tipperup. Disse sidstnævnte dele af ejendommen er imidlertid frasolgt til private.

Krogerup Højskole

Højskolen blev oprettet i sommeren 1946. Den unge dynamiske teolog og professor Hal Koch skabte allerede under besættelsen tanker om en folkehøjskole med politisk opdragelse og dannelse som vigtigste formål. Fremtrædende personer som de senere ministre K. B. Andersen og Poul Nyboe Andersen samt historikeren Roar Skovmand var blandt skolens første lærere. Den gamle hovedbygning til Krogerup og nogle træbarakker husede højskolens virke i de første mange år. Siden er hovedbygningen blevet gennemrestaureret i 1970, og der er hen ad vejen opført både nye elevfløje, undervisningslokaler, festsal og lærerboliger. Højskolen er fortsat meget levende og søgt, og markerer sig centralt i højskoleverdenen.

Plan over Krogerup, parken, omgivende skove samt vejen til kysten. Planen er fra 1810, hvor Humlebæk blev flyttet nord for Humlebæk havn. Kilde: Fredensborg-Humblebæk Kommuneatlas, 2002.

Krogerup 1818. Kilde: Historiske kort på nettet, Miljøministeriet, Geodatastyrelsen.

Krogerup 1850. Kilde: Historiske kort på nettet, Miljøministeriet, Geodatastyrelsen.

Rumlige og arkitektoniske hovedtræk

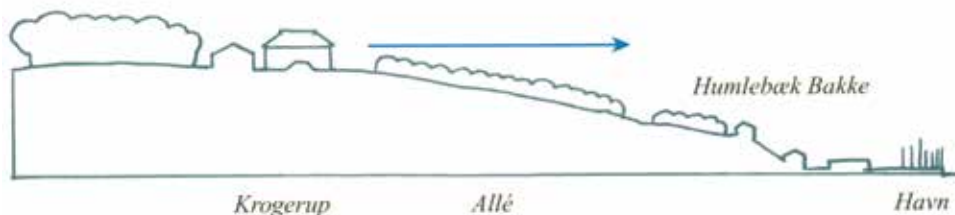
Krogerup

Krogerup ligger placeret i ca. 25 meters højde på et plateau, hvorfra der er et særligt kraftigt fald mod Øresund. Fra Krogerup kan man se ud over sundet til Sverige. Mod vest er arealerne skovdækkede, mens terrænet åbner sig mod øst og fremhæver alléerne i landskabet.

Herregårdslandskabet og skovene

Landskabet omkring Krogerup har en tydelig sammenhæng til Krogerups historie i selve landskabets struktur. De store marker, der grænser op til områdets skovbryn, fortæller om områdets anvendelse som avlsgård og stordriften. Skovene er vokset op omkring disse store jordstykker, som historisk set har været drevet samlet, og ikke opdelt som det ses ved land- og husmandsbrug.

En over 200 år gammel allé sammenbinder Krogerup med kysten, hvor det tilhørende fiskerleje og kroen

Principsnit der illustrerer terrænfald fra Krogerup til Gl. Humlebæk. Kilde: Fredensborg-Humlebæk Kommuneatlas, 2002.

lå. Alléen (Krogerupvej) stødte tidligere direkte til vejen helt ude ved kysten, men i forbindelse med anlæg af Humlebæk Havn, blev Strandvejen (nu Ny Strandvej) lagt inde bag Kirkegårdssøen, hvor den nu møder alléen. I 1934 anlagdes Ny Strandvej nord for Krogerup Allé og i den sammenhæng blev Humlebæk Hotel nedrevet, mens den oprindelige kro for enden af Strandvejens hidtidige forløb blev bevaret. Syd for Ny Strandvej opførtes i 1934-35 Kølles Gård, tegnet af Carl Brummer.

Parken fremstår i dag som et enkelt haveanlæg med en stor plæne og høje træer af mange forskellige sorter. Fra parken fører en allé mod vest ind gennem skoven. Mod syd, hvor der nu er markvej, lå der også en allé, der peger lige ind mod hovedbygningen. Nord for Krogerup er plantet nye alléer langs landevejene.

I alt 60 ha land ved Krogerup blev fredet i 1943 og omfatter markarealer, en stejleplads ved Humlebæk Havn samt arealer mellem den nye og gamle Strandvej med lav bebyggelse.

Herregårdslandskabet med de åbne vidder og de tydelige skovbryn.

Krogerup set fra nord.

Krogerup Avlsgård

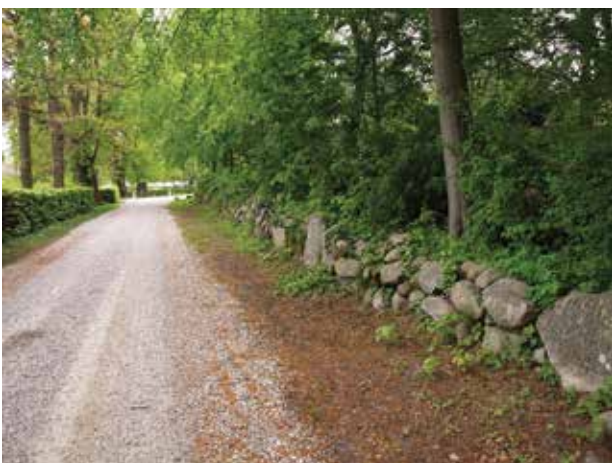
Avlsgården (betegnelse for herregårdens driftsbygninger) ligger syd for Krogerup, hvor de store historiske landbrugsbygninger fortæller om gårdens størrelse og betydning. Bygningerne adskiller sig fra Krogerup med en tydelig anvendelse som stalde/lader og den store sydlige lade er opført som træbygning.

Dige i Hejreskov.

Nordlig staldbygning, Krogerup avlsgård.

Allé vest for Krogerup og nord for avlsgården, hvor historiske fragmenter af forskellige sten er samlet til et dige langs den gamle allé.

Beskeden staldbygning ved den nordlige ankomst til avlsgården fra øst.

Krogerup Højskole

Højskolen har til huse i Krogerups hovedbygning og bygningerne umiddelbart øst herfor. Bygningerne er tilføjlet i forbindelse med etableringen af højskolen og omfatter blandt andet værelsesbygninger øst for Krogerup og avlsgården.

Krogerup Højskole set fra nordvest.

Værelsesbygninger øst for Krogerup.

Øvrig bebyggelse

I området omkring Krogerup findes en lang række historiske bygninger som blandt andet Enebo, Damhus og Ndr. og Sdr. Sandvejshus. Bygningerne er statens ejendom og er enkeltvis karakteriseret af at bidrage til det samlede kulturmiljø i området. Bygningerne er hver for sig SAVE registreret og vurderet og kan findes via Fredensborg Kommunes hjemmeside.

Kilder:

Krogerup Humlebæk, Udgivet af Miljøministeriet, Skov- og Naturstyrelsen, Vandreture nr. 113.

Fredensborg - Humlebæk Kommuneatlas, Byer og Bygninger, 2002, Kulturarvsstyrelsen, Kulturministeriet.

Historiske kort på nettet, Miljøministeriet, Geodatastyrelsen.

Avlsgårdens sydlige trælade fra 1910.